Congres boek

4-5 febr '77

d'66

DEEL : 3 HOOFDSTUK : 1

Indiener(s) :E.Nypels e.a.

Amendement :

In punt 1.2.1. van de paragraaf Sociale Zekerheid vervalt de passage:
"Toepassing van de Algemene Ouderdomswet .....t/m .....zonder verdere korting op het ambtelijk pensioen."

Toelichting :
Deze passage vormt een overbodige detaillering die terwille van het streven naar beknoptheid kan vervallen.

- -

DEEL : 3 HOOFDSTUK: 1

Indiener(s): E.Nypels e.a.

Amendement :

Punt 1.2.3. in de paragraaf Sociale Zekerheid gaat luiden als volgt:
"Het stelsel van konderbijslag en kinderaftrek bij de loon- en inkomsten belasting moet worden vervangen door één regeling van gezinssubsidie met gelijke rechten voor werknemers, ambtenaren en zelfstandigen. De gezinssubsidie zal per kind onafhankelijk zijn van het rangnummer in het gezin of van het inkomen van de ouders. Om beter rekening te houden met de werkelijke behoeften kan de hoogte eventueel afgestemd worden op de leeftijd van de kinderen. Het bestaande stelsel van kinderbijslag en kinderaftrek moet zodanig worden afgebouwd dat de lagere inkomensgroepen er niet in inkomen op achteruitgaan. De subsidie zal gemiddeld gelijk zijn aan het gemiddelde netto-effect van kinderbijslag en kinderaftrek voor het tweede kind thans. De noodzaak van gezinssubsidies wordt zoveel mogelijk beperkt door het tot standkomen van gratis voorzieningen rechtstreeks ten behoeve van het kind (crèches bij voorbeeld).

Toelichting :

Sinds de opstelling van het beleidsplan van D'66 in 1970 zijn er reeds vele nivellerende maatregelen genomen op loonpolitiek gebied. Een afnemende gezinssubsidie naarmate het inkomen toeneemt, lijkt thans niet meer verantwoord te zijn. In tegenstelling met de oorspronkelijke, aan het beleidsplan ontleende tekst wordt nu voorgesteld de gezinssubsidie voor alle kinderen, ongeacht inkomen ouders en rangnummer in hte gezin, gelijk te maken.
Dit houdt ten opzichte van de bestaande situatie toch ook reeds een - zij het minder sterke - inkomensnivellering in.

- -

DEEL : 3 HOOFDSTUK : 2

Indiener(s): E.Nypels e.a.

Amendement

In punt 2.2.2. van de paragraaf Volkshuisvesting wordt de passage:
"Geleidelijke afschaffing van de huurverhouding door omzetting van de woningbouwverenigingen, woningbouwstichtingen en particuliere huurverhoudingen in coöperatieve verenigingen van eigenaar-bewoners." vervangen door:
"Opening van de mogelijkheid woningbouwstichtingen, woningbouwverenigingen en particuliere huurverhoudingen om te zetten in coöperatieve verenigingen van eigenaar-bewoners. Daartoe dienen groepen van huurders een aankooprecht te krijgen."

De passage: "Afgezien van een beperkt aantal gemeentelijke huurwoningen ... t/m ....blijven daarbij echter mogelijk." wordt vervangen door:
"In deze visie past het tevens wettelijk te bepalen dat wanneer de huurders zich in meerderheid bij een huurdersstemming hiertoe uitspreken, een woningbouwstichting omgezet moet worden in een woningbouwvereniging."

Toelichting :

Hoewel de voorkeur voor een vorm van bewonerszelfbestuur door middel van coöperatieve verenigingen van eigenaar-bewoners blijft bestaan, maakt de in dit amendement voorgestelde tekst het mogelijk dat huurders in vrijheid (b.v. bij goed lopende woningbouwverenigingen) blijven kiezen voor een andere beheersvorm met handhaving van de huurverhouding.

- -

DEEL : 3 HOOFDSTUK : 2

Indiener(s) : E. Nypels e.a.

Amendement :

Punt 2.2.8. van de paragraaf Volkshuisvesting wordt vervangen door:
"Invoering van een Wet op de Stadsvernieuwing die o.a. leidt tot extra financiële steun aan de gemeenten i.v.m. de hoge kosten van verbetering of sanering van oude wijken en die goed inspraak en beroepsprocedures voor de wijkbewoners garandeert. De wijkbewoners behoren daarbij het recht te krijgen om zich door onafhankelijke deskundigen te laten bijstaan."

Toelichting :

De tekst van dit amendement vormt een actualisering t.o.v. de oorspronkelijke tekst van het concept-beleidsprogramma.

- -

DEEL : 3 HOOFDSTUK : 3

Indieners : E. Nypels e.a.

Amendement :

Punt 3.3. van het hoofdstuk Werkgelegenheid wordt vervangen door:

"Om de structuele werkloosheid te bestrijden zal jaarlijks uit de potentiële groei van het nationale inkomen een gedeelte gereserveerd moeten worden voor extra arbeidstijdverkorting in enige vorm (verkorting werkweek, wederkerend onderwijs, vervroegde pensionering). Hiermee moet begonnen worden in de bedrijfstakken met de grootste werkloosheid, uiteindelijk leidend tot algemene arbeidstijdverkortingen."

Toelichting :

De oorspronkelijke tekst van het concept-beleidsprogramma was niet afgestemd op die van punt 1.4.1. van de paragraaf over het loon- en prijsbeleid. Door dit amendement wordt de benodigde afstemming tot stand gebracht.

- -

DEEL : 3 HOOFDSTUK : 5

Indieners : Mw. R. Zomerplaag - Fuhri Snethlage e.a.

Punt 5.12 laten vervallen.

Toelichting : Dit zal, ook als noodvoorziening D'66 niet ten goede komen wegens de weerstanden die hiertegen zullen bestaan. Beter is een positieve benadering b.v. door de schooltandartsenhulpen iets meer opleiding te geven, ondanks tegenstand van tandartsen. Zie 5.13.

- -

DEEL : 3 HOOFDSTUK: 1

Indieners: G.J. Wolffensperger e.a.

Na de paragraaf getiteld: "Loon- en Prijsbeleid" en vóór de paragraaf getiteld "Het economisch stelsel", een nieuwe paragraaf opnemen, luidende:

Consumentenbeleid

Voorziening van de gemeenschap met goederen en diensten waarvan hoeveelheid, samenstelling en productiewijze zoveel mogelijk aansluiten bij de wensen van de ingezetenen (hiervoor genoemd als de doelstelling van onze economische activiteit) is alleen mogelijk als de verlangens van diegenen die die goederen moeten consumeren zo goed mogelijk tot uiting worden gbbracht, en ook daadwerkelijk van inv,oed kunnen zijn op wat, en hoe er wordt geproduceerd. Daartoe is versterking nodig van de positie van de consument, die nog tè zeer in de situatie verkeert dat er wordt beslist vóór hem, over hem en zonder hem.
Op nationaal niveau, bij het nemen van de belangrijke economische beslissingen, moeten geïnstitutionaliseerde wegen worden geschapen om de verlangens van de consumenten als groep tot uiting te brengen. Op het niveau van de productie moet de overheersende rol van de producent worden weggenomen ten gunste van een grotere invloed van de verlagens van de consumenten, of die nu zijn van materiële aard (betrouwbaarheid, prijs), of van immateriële aard (veiligheid, gezondheid, milieu). Op het niveau van de indivuduele consument moet aandacht worden besteed aan versterking van diens (rechts)positie tegenover de economisch sterkere producent of leverancier, en aan diens bescherming tegen schadelijke, gevaarlijke of ondeugdelijke producten. Versterking van de positie van de consument dient langs drie lijnen te geschieden:

1. De positie van de consumenten als groep dient te worden versterkt. Dat betekent: een grotere rol voor de consumentenorganisaties. Zij kunnen fungeren als tussenschakel bij het opnemen of versterken van de consumentenvertegenwoordiging in beleidsbepalende instanties als de S.E.R., of op Europees niveau het Economisch en Sociaal Comité. Aan consumentenvertegenwoordigers moet ook een stem worden gegeven in het landbouw-, milieu-, vervoers- en conjunctuurbeleid. Effectieve inspraak van de consument moet er zijn in de nieuwe structuren van gezondheidszorg. Aan consumentenorganisaties kan een rol worden gegeven in wettelijke regelingen, bijvoorbeeld door hen de bevoegdheid te geven minimum kwaliteitseisen vast te stellen, en leveringsvoorwaarden, verzekeringspolissen en huurcontracten aan hun goedkeuring te onderwerpen. Waar nodig dient aan consumentenorganisaties de mogelijkheid te worden gegeven om in rechte op te treden ter bescherming van algemene consumentenbelangen, zoals dat is gebeurd in de Ontwerp-wet Misleidende Reclame. Dat laatste ontwerp dient overigens zodanig te worden gewijzigd, dat de bewijslast met betrekking tot de gedane mededelingen geheel aan de kant van de producent komt te liggen.

2. Ook de positie van de individuele consument dient te worden versterkt. Daarbij is in de allereerste plaats te denken aan verbetering van klachten- en beroepsprocedures bij geschillen tussen consument en leverancier. In het burgerlijk recht moeten voorzieningen voor de consumentenkoop worden opgenomen, zoals bijvoorbeeld de mogelijkheid om tè belastende bepalingen uit standaardcontracten te weren. De aansprakelijkheid van de producent voor in het verkeer gebrachte goederen dient in de wet te worden geregeld. De consument moet worden beschermd tegen ondeugdelijke producten door snelle herziening en actualisering van de Warenwet. Ter bescherming tegen misleiding dient er een Aanduidingenwet te komen, waarin het doen van onware mededelingen op de verpakking wordt verboden, en voor bijvoorbeeld voeding de opgave van houdbaarheid en de bestanddelen verplicht wordt gesteld. Ten aanzien van de prijzen moet verplicht worden gesteld: specificatie van rekeningen in de dienstverleningssector, prijsaanduiding per standaardhoeveelheid, en aanduiding van de werkelijke effectieve rente bij geldleningen. Bij de verkoop van onroerend goed mogen makelaars slechts van één der partijen courtage ontvangen.

3. De overheid behoudt een actieve taak. Om die goed te kunnen vervullen dient de Directie Consumentenbeleid van het Ministerie van Economische Zaken meer taken en meer mankracht te krijgen. Overwogen moet worden de instelling van een centrale prijzenkamer ter coördinatie van het prijzenbeleid.
Het toezicht van de Economische Controledienst moet worden verscherpt.
Daarnaast heeft de overheid een taak op het gebied van consumentenvoorlichting, die kan geschieden door middel van radio en televisie, op de scholen, en door het verspreiden van folders en dergelijke. Daarbij valt ook te denken aan voorlichting over kunst en cultuur. Wanneer namens de overheid onderzoekingen worden gedaan op consumentengebied, moet aan de resultaten daarvan meer openheid worden gegeven. De overheid dient bepaalde vormen van consumentenonderzoek, zoals naar milieu- en gezondheidsaspecten van producten, te subsidiëren.
Aandacht moet worden besteed aan de voorlichting en klachtenbehandeling door overheids- en semi-overheidsbedrijven, zoals de belastingdienst en de openbare nutsbedrijven.

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 1

Indieners : G.J. Wolffensperger e.a.

Onder het hoofdje "Het economisch stelsel" het gedeelte genummerd 1.5.3. schrappen.

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 1

Indieners : Mw. M.C. Ramondt-v.d. Werff

Punt 1.4.1. van paragraaf "Loon- en Prijsbeleid", 10e regel: "werkweek" doen vervangen door "werkdag".

Toelichting :

Verkorting van de werkweek - nu veelal als noodmaatregel toegepast wegens gebrek aan orders - draagt niet bij, althans niet noemenswaardig, tot de vermenselijking van het werk van man en vrouw o.a. door vermindering van dagelijkse slijtage en "stress". Op de vrijgeworden vrijdag moet van alles gebeuren (huishouding, wassen, zelfverzorging) wat met een kortere arbeidsdag gespreid zou kunnen worden. Bovendien bevordert het zoeken naar bijwerk, dat dikwijls uitloopt over de zaterdag. Men komt maandag niet uitgerust op het werk. Dit bleek uit een Duits experiment, waarvan men op verzoek van de werknemers gauw is afgestapt. Door een verkorting van de arbeidsdag loopt de dagelijkse "stress" en slijtage (denk aan de enorme afstanden die naar en van het werk dikwijls moeten worden afgelegd) minder hoog op; meer tijd voor aandacht voor de kinderen, rust voor het eten, ontspanning, avondstudie, kortom een stukje ontplooiing elke dag.

Het sluit bovendien aan bij de in ons programma beleden aandacht voor de positie van de vrouw (blz. 8) en is vooral van belang voor de buitenshuis werkende vrouw, al of niet met man en kinderen. De man kan ook een handje helpen als hij minder "afgedraaid" thuis komt.

DEEL : 3 HOOFDSTUK : 5 (WIJZIGING)

Indieners : J.W. Gruyters e.a.

Volksgezondheid

De mens in geestelijke of lichamelijke nood heeft er recht op, zodanige hulp (niet meer maar ook niet minder) te krijgen, die hem in staat stelt zich zo mogelijk in eigen verantwoordelijkheid, maatschappelijk als volwaardig burger te kunnen handhaven, met alle rechten en plichten daaraan verbonden.

5.1. De zorg voor de gezondheid omvat:
- positieve zorg, die gericht is op het scheppen van gezonde levensomstandigheden, onder meer door middel van gezondheidsvoorlichting, opvoeding, milieubescherming en veiligheidsmaatregelen;
- preventieve zorg, die uiteenvalt in primaire preventie, gericht op het voorkómen van ziekte en stoornissen, en secundaire preventie, gericht op opsporing, vroegtijdige diagnostiek en behandeling;
- curatieve activiteiten, gericht op genezing en het verlichten van blijvende gevolgen van ziekte en ongevallen.

De toedeling van middelen en de organisatie van de gezondheidszorg moeten een optimale verhouding tussen deze drie aspetten van gezondheidszorg ten doel hebben. Op het ogenblik komen vooral de positieve en preventieve gezondheidszorg in beide opzichten tekort. Bovendien moet het accent worden verschoven van intramule naar extramurale zorg.

5.2. Er moet een op elkaar afgestemd netwerk van gezondheidsvoorzieningen worden geschapen in nauwe samenhang met de maatschappelijke dienstverlening; dat de positieve en preventieve gezondheidszorg versterkt en daardoor bijdraagt tot ontlasting van de curatieve gezondheidszorg. Hiertoe moeten in de eerste plaats goed geïntegreerde eerste- en tweedelijns voorzieningen worden opgebouwd. De taak van de overheid zal zich moeten beperken tot het opstellen van een voorwaardenscheppend beleid. Hiertoe is allereerst een functionele analyse van de uitgangspunten voor een regionalisatie van de gezondheidszorg noodzakelijk. Dit dient te geschieden in nauw overleg van de overheid met diverse vakorganisaties op het gebied van de gezondheidszorgen met de medische faculteiten. Een goede integratie van gezondheidszorg en medisch onderwijs, zowel de opleiding als het voortgezet onderwijs, is daartoe onmisbaar. Een té centralistische aanpak dient hierbij te worden vermeden.

5.3. De oprichting en het onderzoek naar het functioneren van regionale gezondheidsdiensten op het gebied van public health moet met kracht worden uitgebreid. Aan deze diensten moeten taken worden overgedragen van de GGD's, de schoolgeneeskundige diensten, de bureaus voor geestelijke gezondheidszorg, de jeugdtandverzorging, e.d.

5.4. De experimenten met Wijkgezondheidscentra en andere samenwerkingsverbanden dienen te worden voortgezet, geëvalueerd en gewijzigd tot een aanvaardbare opzet is gevonden, die per regio kan verschillen. De cliënten dienen bij de evaluatie in belangrijke mate te worden betrokken. Het afdwingen van structuren zonder voorafgaande experimenten en het opleggen van samenwerkingsverbanden aan solitair werkende beroeps-beoefenaren dient zoveel mogelijk te worden vermeden. Een doelmatig subsidiebeleid van de overheid kan deze ontwikkeling in belangrijke mate ondersteunen en dient in een duidelijk overleg met de beroeps-organisaties tot stand te komen.

5.5. De regionale gezondheidsdiensten dienen de taken van de wijkgezondheidscentra en de eerstelijns teams van huisartsen, wijkverpleegkundigen, maatschappelijk werkenden e.a. te coordineren en ondersteunen.

5.6. Er moet een tweede-lijns net worden gevormd door de overheid op basis van behoeftenbepalingen. De ziekenhuizen zullen hun functies onderling per regio moeten verdelen en afbakenen. Onderzocht moet worden de vervanging van de huidige bestuursstructuur (gekenmerkt door volledige autonomie per inrichting) die niet meer voldoet, door een gemengd regionaal bestuur, samengesteld uit vertegenwoordigers van de overheid, de medewerkenden en de cliënten.
Deze regionale besturen zouden tevens kunnen worden belast met bestuursverantwoordelijkheid voor de regionale gezondheidsdiensten en het toezicht op de eerste-lijns organisaties.

5.7.A. De verzekeringsinstellingen dienen, samen met de overheid, de artsenorganisaties en andere bij de gezondheidszorg betrokken beroepsorganisaties, een instituut op te richten, dat tot doel heeft voor die regio een goed samenhangende, op hoog niveau staande en zo goed mogelijk bereikbare gezondheidszorg te ontwikkelen en te handhaven. Dit dient te worden nagestreefd onder voortdurende totsing aan de richtlijnen van de overheid, met betrekking tot de organisatie en het kostenniveau van de gezondheidszorg.

B. Garanties dienen aanwezig te zijn dat binnen de kringen van artsen en andere beroeps-beoefenaren op effectieve wijze de kwaliteit van de beroepsarbeid wordt bewaakt, zowel voor wat betreft het wetenschappelijk niveau, het evenwicht zorgverlening en zorgbehoefte, als het gebruik van de middelen in de meest uitgebreide zin.

.8. Het huidige systeem van psycho-sociale hulpverlening dekt vaak meer de behoeften van de hulpverlener dan van degene voor wie die hulp bedoeld is. In plaats van een funeste versenippering in de hulpverlening dient met kracht gestreefd te worden naar een betere coördinatie van welzijnszorg en geestelijke gezondheidszorg. Op overheidsniveau dient dit te geschieden door het beter op elkaar afstemmen van de bemoeienissen der onderscheiden departementen (Volksgezondheid, CRM, Justitie en mogelijk ook Binnenlandse Zaken). Betere samenwerking tussen intramurale en extramurale gesstelijke gezondheidszorg dient eveneens bevorderd te worden. Van belang is, dat het gehele veld van hulpverlening - van een eerstelijns-contact in de vorm van een enkel steunend gesprek tot aan de chronisch opgenomen patiënt met zijn specifieke behoefte - in één vloeiend organisatorisch systeem wordt ondergebracht. Hiertoe zal de regionale ordening van de geestelijke gezondheidszorg in de vorm van de ontwikkeling van een RI(A)GG zeker dienstig zijn. Tevens wordt hierdoor de multidisciplinaire aanpak van problemen op het gebied van de geestelijke gezondheid bevorderd. Dan kan ook meer aandacht worden gegeven aan de verstoring van het geestelijk evenwicht in de directe omgeving van de hulpbehoevenden.
De intramurale geestelijke gezondheidszorg is, zeker waar het het psychiatrisch ziekenhuis betreft, nog steeds een sterk achtergebleven gebied, een zwarte plek in de samenleving. Iedereen, die deze hulp nodig heeft, heeft recht op een goede en zorgvuldige begeleiding bij het oplossen van zijn problemen, als ook een menswaardig leefklimaat. Democratisering van de machtsverhoudingen in het ziekenhuis en een verbetering van de rechtspositie van de cliënt, thans nog veelal machteloos, kan hierin verbetering brengen en moet dan ook met kracht worden nagestreefd. Betere en daarop gerichte opleiding en begeleiding van medewerkers is hiertoe eveneens dringend gewenst.

5.9. Het onderzoek-beleid voor de gezondheidszorg moet worden gecentraliseerd en versterkt. Het in verhouding tot het zuiver medisch onderzoek sterk verwaarloosde onderzoek naar organisatie- en management-vraagstukken in de gezondheidszorg moet in het bijzonder ter hand worden genomen. Er moet daarom met spoed een onderzoek-instituut komen dat zich bezighoudt met vraagstukken op het gebied van: organisatie, planning, evaluatie, personeelsvoorziening, financiering, management en daarmee samenhangende problemen in de gezondheidszorg. Dit instituut zou tevens kunnen worden belast met de begeleiding van de herstructureringsprojecten.

5.10. Het onderzoek naar de mogelijkheden voor effectieve preventie dient met kracht ter hand genomen te worden. Daarbij dient centraal te staan, dat preventie een geïntegreerd geheel vormt met alle onderscheiden vormen van gezondheidszorg.

5.11. Het verzamelen, opslaan en bewerken van alle gegevens met betrekking tot de gezondheidstoestand van de bevolking en de gezondheidszorg (dat nu wordt uitgevoerd door teweel verschillende instituten waarvan de werkzaamheden niet op elkaar zijn betrokken) moet worden samengebracht in één nationaal instituut.

5.12. Het vestigingsbeleid en de vestigingsnormen van artsen moeten worden onderworpen aan een onderzoek op de vraag of zij een goed evenwicht opleveren tussen de belangen van de gezondheidszorg en die van de artsen.

5.13. Waar de basis voor de tandheelkundige gezondheid wordt gelegd vóór de volwassen leeftijd dient de ontwikkeling van een sluitend systeem van georganiseerde volledige tandheelkundige verzorging van de jeugd zowel preventief als curatief een duidelijker prioriteit te krijgen. Van groot belang daarvoor is:
- versterking op korte termijn van de bestaande georganiseerde tandheelkundige jeugdzorg en uitbouw tot grotere regionale eenheden;
- financiering van deze zorg uit één bron, bij voorkeur de openbare middelen;
- opleiding en tewerkstelling van kindertandverzorgsters;
- een actief beleid ter beheersing c.q. verbetering van de kwaliteit van de zorg en de zorgverlening.

5.14. Voor de tandheelkundige verzorging van volwassenen zal, met het beschikbaar komen van grotere aantallen tandartsen, een betere bereikbaarheid van de zorg mogelijk worden. Met name voor de zogenaamde structurele noodgebieden zal echter een actief vestigingsbeleid onmisbaar zijn. Ook gaat voor de tandheelkundige zorg de voorkeur uit naar stimulering van samenwerkingsverbanden en integratie in wijkgezondheidscentra. Indien de situatie daartoe noopt verdient het voorkeur het verzorgingspakket voor volwassenen te beperken ten gunste van de goede verzorging van de jeugd.

5.15. De recrutering en opleiding van alle werkers in de gezondheidszorg moet als één complex ter hand worden genomen, waardoor deze werkers al in een vroeg stadium van de opleiding met elkaar in contact komen. De opleiding van verpleegkundigen moet worden losgemaakt van de instellingen. De A-, B- en Z-opleidingen moeten samen worden ondergebracht in scholen. Bij de opleiding van artsen moeten de niet-academische ziekenhuizen zoveel mogelijk worden ingeschakeld.

5.16. Naast de opleiding tot huisarts en tot clinisch specialist vraagt de opleiding tot sociaal-geneeskundige en de voorbereiding op leidinggevende functies in de gezondheidszorg om een meer professionele aanpak. Deze opleidingen moeten worden geconcentreerd in een "School of Public Health".

5.17. Taak en functie van de apotheker moeten opnieuw worden geformuleerd met het oog op een betere geneesmiddelenvoorziening (in het bijzonder buiten de intramurale instituten). De apotheker zal nauwer moeten worden betrokken bij de farmaco-therapeutische behandeling van de patiënt.

5.18. Het onderzoek ten aanzien van overconsumptie en misbruik van geneesmiddelen, maar ook, in positieve zin, ten aanzien van toepassing en effectiviteit van geneesmiddelen, maar ook, in positieve zin, ten aanzien van toepassing en effectiviteit van geneesmiddelen, dient grote voorrang te hebben, zowel in het belang van de consument en de artsen die de recepten schrijven, als van de noodzakelijke kostenbewaking.

8

5.19. Het verdient aanbeveling in de gezondheidszorg in het algemeen een ontkoppeling te bewerkstelligen tussen het voorschrijven en toepassen van diagnostische of therapeutische middelen enerzijds, en het inkomen van de voorschrijver of toepasser anderzijds.

5.20. De impasse rondom abortus provocatus moet worden doorbroken waarbij als uitgangspunt dient te worden genomen, dat de verantwoordelijkheid voor de beslissing bij de vrouw en de door haar gekozen hulpverleners ligt.

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 1

Indieners : J.F. Jansen van Tuikwerd e.a.

Sociale Zekerheid

1.2.2. na noot :
"Zolang één verplichte volksverzekering niet tot stand is gekomen moet de AWBZ ook gelden voor gehandicapten die niet in een inrichting verblijven."

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 2

Indieners: J.F. Jansen van Tuikwerd e.a.

Volkshuisvesting

2.2.6. Inlassen na bijzondere woonheoeften:
"Aanpassing woningen voor personen met bijzondere woonbehoeften ook voor gezinnen. Meer mogelijkheden voor zelfstandig wonen zwaar gehandicapten."

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 2 Verkeer en Vervoer

Indieners: J.F. Jansen van Tuikwerd e.a.

2.3.3. aanvullen met: "Openbaar vervoer dient toegankelijk te zijn voor gehandicapten".

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 3

Indieners: J.F. Jansen van Tuikwerd e.a.

Werkgelegenheid

3.7. aanvullen met: "Instellen opleidingsinstituten waar de gehandicapte keuze heeft uit een veelheid van mogelijkheden voor aangepaste scholing waardoor grotere kans op plaatsing in bedrijfsleven".

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 5

Indieners: J.F. Jansen van Tuikwerd e.a.

Volksgezondheid

5.18. Toevoegen:
"De interdepartementale stuurgroep revalidatiebeleid zou kunnen worden uitgebouwd tot een doeltreffende organisatie onder zware leiding, b.v. minister, staatssecretaris, regeringscommissaris".

5.19.
Bekeken dient te worden de instelling van een gehandicaptenraad samengesteld door de direct betrokkenen die de overheid van advies moet dienen.

- -

DEEL : 3 HOOFDSTUK : 9 (NIEUW)

Indieners: A. van Ittersum e.a.

Landbouw en Landschap

1. De Nederlandse landbouw dient gericht te zijn op zowel de productie van voedsel als op beheer en onderhoud van landschap. Dit betekent dat agrarische productie in verschillende gebieden op verschillende wijzen zal dienen plaats te vinden. In gebieden met hoge landschappelijke waarde dient landschapsverzorging voorop te staan, terwijl in gebieden met vrijwel uitsluitend agrarische waarde een efficiënte voedselproductie het eerste uitgangspunt zal zijn. De betrokken agrariërs dienen daarbij een inkomen te verwerven dat afkomstig is uit de markt voorzover het de productie van voedsel betreft en uit goed geregelde beheersvergoedingen voorzover het landschapsbeheer betreft.

2. Een adequate landbouwstructuur dient afhankelijk gesteld te zijn van de bovengenoemde globale gebiedsindeling, met de per gebied verschillende doelstellingen. Subsidies ter bevordering van gewenste landbouwstructuren dienen derhalve niet langer uitsluitend gericht te zijn op verbetering van de doelmatigheid van voedselproductie, maar evenzeer op het in stand houden of verbeteren van gewenste landschappen. Cultuurtechnische werken dienen in dit verband selectief te worden uitgevoerd met in achtneming van de omschreven tweeledige doelstelling van de landbouw.

3. Het landbouwkundig onderzoek dient zich in meerdere mate te richten op "intermediaire" productietechnieken die in gebieden met natuur- en landschappelijke waarden met zo gunstig mogelijk resultaat kunnen worden toegepast. Vindingen op dit terrein zullen leiden tot een vermindering van de aanvankelijk uit te keren beheersvergoedingen.

4. Landbouwproductie dient ook in de toekomst blijvend plaats te vinden op relatief kleinschalige gezinsbedrijven. Waar de inkomsten op te kleine bedrijven ontoereikend zijn of dreigen te worden, dient het overheidsbeleid niet langer gericht te zijn op het versneld doen afvloeien van de betrokken agrariërs, maar op het stimuleren van nevenactiviteiten, b.v. in natuur-ambachtelijke zin. Dit laatste dient een uitvloeisel te zijn van een beleid dat gericht is op behoud en ontstaan van arbeidsplaatsen waar zelfstandigheid en mondigheid tot hun recht komen. In dit verband verdienen de agrariërs samen met andere kleine zelfstandigen speciale aandacht.

5. Het Europese landbouwbeleid dient uitgebreid te worden met verbodsbepalingen ten aanzien van ethisch onaanvaardbare vormen van intensieve veehouderij.

DEEL 3 HOOFDSTUK 5

Indieners : J.F. Jansen van Tuikwerd e.a.

Milieubeheer

5.1. "Oosterschelde definitief als brakwatergebied handhaven" vervangen door: "Ofschoon open Oosterschelde de voorkeur heeft, is minimum eis maximale doorlaat in Oosterscheldedam".

DEEL 3 HOOFDSTUK 6 (Onderwijs)

Indieners : J.F. Jansen van Tuikwerd e.a.

6.10. Het speciale onderwijs dient zoveel mogelijk te worden geintegreerd in het gewone onderwijs.
6.11. Er is een overschot aan mensen met onderwijsbevoegdheid. Ruime mogelijkheden voor scheppen opleiding tot "remedial teachers".
6.12. Op grote schaal mogelijk maken dat werklozen met onderwijsbevoegdheid, men denke b.v. aan de kleuteronderwijzeressen, toch kunnen werken zonder dat "steun" wordt ingetrokken.

DEEL 3 HOOFDSTUK 8

Indieners : Mw.J.J. Lambers- Hacquebard e.a.

Milieubeheer

Toevoeging aan het begin, als inleiding, van een deel van de aangepaste tekst van "Komt miliebeheer achteraan?" (A-19 SWB), als volgt:

Betekenis en plaats van milieubeheer

Milieubeheer omvat meer dan een zekere milieuhygiëne en het omheinen van bijzondere natuurgebieden.
De mens heeft door de eeuwen heen de ongeremdheid van zijn materiële verlangens botgevierd op de eindigheid van de aarde. In het verleden bracht dat hem vooral in conflict met zijn medemens: het ging om relatieve schaarste, om het in evenwicht brengen van de verlangens van de verschillende mensen onderling.
Met het explosief toegenomen gebruik dat de mens van de mogelijkheden van de aarde maakt komen echter de grenzen van die mogelijkheden in zicht. Daarmee doet het probleem van de absolute schaarste zijn intrede, een fysieke schaarste gevormd door de uitputbaarheid van de mogelijkheden van de aarde. Deze schaarste dwingt tot het herstellen en handhaven van de evenwichten binnen het gehele ecosysteem waarvan de mens deel uitmaakt.
Het handhaven van die evenwichten is een noodzaak: Met al zijn technisch vernuft is de mens niet meer dan een onderdeel van het grote geheel van deze aarde; als dat geheel blijvend uit balans raakt, zo niet ten onder gaat, dan gaat de mens van morgen daarin mee.
Maar niet alleen het eigen belang van de mens maakt het in stand houden van het ecosysteem noodzakelijk. Deze noodzaak vloeit evenzeer voort uit de verantwoordelijkheid van de mens - en daarmee van de maatschappij - voor de kwaliteit van zijn omgeving omwille van de eigen waarde van die omgeving.
Het op kwantitatieve groei gerichte streven naar een welvaartsstaat in de laatste decennia hield met de absolute schaarste geen rekening. Nog steeds zijn de economisch-politieke doelstellingen vooral afgestemd op de relatieve schaarste. Het is hoog tijd, dat deze groei-economie wordt omgevormd tot een schaarste-economie, die gebaseerd zal moeten zijn op een zo doeltreffend en spaarzaam mogelijk gebruik van grondstoffen en een zo terughoudend mogelijk hanteren van milieu-verstorende processen. De absolute schaarste is geen Nederlandse aangelegenheid, maar een mondiaal probleem. Nationaal economisch eigenbelang zal dan ook - óók in ons eigen belang op langere termijn - plaats moeten maken voor een internationaal streven naar verantwoord grondstoffenbeheer, bescherming van oceanen en natuurgebieden en terugdringen van vervuiling. Hierbij zal het onevenredig geringe aandeel dat de ontwikkelingslanden nu nog hebben in het totaal aan mogelijkheden, moeten worden herzien. Ondertussen kunnen we niet volstaan met te proberen de internationale ontwikkelingen in deze richting te sturen. We zullen ook op kleinere schaal, binnen Nederland, onze belangenafweging moeten gaan afstemmen op het model van een schaarste-economie.
Het voorgaande wil nog niet zeggen, dat ons niets anders rest dan een soort "milieu-calvinisme" waarin alle welvaart wordt afgezworen, alles wat leuk is niet mag. Voorop staat, dat we zullen moeten blijven binnen de randvoorwaarden, die nu eenmaal uit de absolute schaarste voortvloeien. Binnen die grenzen kan gestreefd worden naar een aangenaam bestaan, maar daarbij moet het accent dan wel verlegd worden van kwantiteit naar kwaliteit. Daarbij kan een herbezinning op de werkelijke waarde van onze verworvenheden heel wat wegnemen van een schijnbare tegenstelling tussen milieubeheer en welvaart.
Die tegenstelling wordt de laatste tijd vooral benadrukt in verband met de werkgelegenheid. Met alle onderkenning van het werkgelegenheidsprobleem zal - omwille van een menswaardig bestaan nu én in de toekomst - het milieubelang niet zonder meer mogen en niet behoeven te wijken voor de roep om meer werk. Er zal gezocht moeten worden naar een aanvaardbaar evenwicht tussen milieueisen en het honoreren van ieders recht op inkomen en op zinvolle bezigheid.

Dat laatste is, uit een oogpunt van kwaliteit van het bestaan, niet zonder meer gelijk te stellen aan de betaalde-arbeid-zonder-meer die doorgaans bepalend wordt geacht voor het werkgelegenheidsprobleem. Veel maatschappelijk-zinvolle taken vinden in het huidige arbeidsmarkt-mechanisme geen of onvoldoende vervulling, terwijl het uitbreiden van (vaak milieuvijandige) productie van onnutte producten wordt bepleit om het creëren van arbeidsplaatsen. Het veranderen van deze wanverhouding zal het nodige kunnen bijdragen aan het samengaan van een zinvol bestaan met een leefbare omgeving.
Het milieubelang is een collectief belang bij uitstek: een belang waarin weliswaar iedereen deelt - uit een oogpunt van eigen belang zowel als van verantwoordelijkheid -, maar dat niet als specifiek belang aan een bepaald individu of een bepaalde groep is toe te rekenen. Daardoor wordt het, in tegenstelling tot belangen waarmee men zich meer direct identificeert, niet als vanzelf in de maatschappelijke belangenafweging tot gelding gebracht. Men kan er dus niet op vertrouwen, dat het milieubelang zonder speciale maatregelen voldoende aan zijn trekken komt. Hier komt bij, dat milieubeheer te maken heeft met álle menselijk handelen dat de samenhang van de onderdelen van het leefmilieu kan verstoren. Dit betekent dat milieubeleid niet zomaar een zoveelste beleidsonderwerp erbij is, maar bevoegdheden vraagt die dwars door de gebruikelijke indeling in beleids-sectoren heenlopen. De speciale positie van het milieubelang maakt dan ook, dat er op verschillende punten in de maatschappij veranderingen nodig zijn, wil een effectief milieubeheer kunnen worden gerealiseerd. De belangrijkste maatregelen die daarvoor nodig zijn, worden hieronder puntsgewijs aangegeven.

Te wijzigen in de huidige tekst:

Nummering van de hoofdonderwerpen (1, 2, enz.) die nu alleen als tussenkop zijn gedrukt.

2.3. Vanaf "doorberekening van de kosten van herstel...." tot eind de tekst vervangen door:
"doorberekening van de kosten van herstel van milieu-aantasting door middel van bestemmingsheffingen waar en voorzover dat billijk en efficiënt te realiseren is (dwz. niet bij eerste levensbehoeften, niet voor inelastische goederen en niet bij onevenredig dure of ingewikkelde inning, zoals de particuliere heffing ex WVO); gericht hanteren van remmingsheffingen van voldoende hoogte om corrigerend te werken (ombuiging van de WVO-heffingen voor bedrijven naar een remmingsfunctie); stimuleren en subsidiëren van research naar en gebruik van milieuvriendelijker alternatieven."

2.4. na 2.3. invoegen van een nieuw stuk als volgt luidend:
"2.4. Het werkgelegenheids- en industriebeleid moeten meer gericht worden op het samengaan van werkgelegenheid en goed milieubeheer door het accent te leggen op het scheppen en instandhouden van maatschappelijk zinvolle niet vervuilende arbeid. Voor bestaande zowel als voor op te richten bedrijven alsmede voor de overheid dient zo spoedig mogelijk de verplichting tot milieu-effectrapportering te worden ingevoerd in de zin van het daarover uitgebrachte advies van de Voorlopige Centrale Raad voor de Milieuhygiëne. De gegroeide praktijk dat alles is toegestaan waarvan niet gebleken is dat het onveilig is moet worden omgebouwd tot het uitgangspunt dat nieuwe producten en productieprocessen pas toegepast kunnen worden wanneer is aangetoond dat ze niet schadelijk zijn; daarnaast moet een effectiever beleid ter bevordering van veiligheid binnen en buiten bestaande bedrijven worden opgezet (Hinderwet, wet LUVO, Veiligheidswet)."

- 3 -

3.3. eerste zin: na "herbenut" tot eind zin schrappen en vervangen door: "; het residu dient verantwoord te worden verwerkt: geen storten van chemisch afval, afbouwen van het storten van stedelijk afval, spoedige sterke verbetering van de werkwijze van de VAM verbranding met goede rookgaszuivering en zoveel mogelijk warmtebenutting door koppeling met rioolwaterzuiveringsinstallaties of warmte-levering."

9e regel: "verplichte afvalsortering" schrappen.

4. Vóór de laatste zin de volgende zin invoegen:

"Zolang verdere praktische toepassing van kernenergie niet nodig is (dank zij effectief en zuinig energieverbruik) en zolang de problemen rond veiligheid en radioactief afval niet volstrekt toereikend zijn opgelost, dient te worden afgezien zowel van verdere invoering als van activiteiten die, verdergaand dan strikte research, rechtstreeks kunnen leiden tot spoedige toepassing op grotere praktische schaal (proefboringen, uraniumverrijking, Kalkar etc.)."

5.1. Vóór "geen inpoldering van de Markerwaard" invoegen "nog". Na "Oosterschelde" het woord "definitief" schrappen.

5.2. Na de eerste zin de huidige tekst vervangen door:

"Productievergroting ten koste van alles dient met name in de landbouw te worden vermeden; dit betekent onder meer: beperking van het gebruik van chemische mi ddelen; op korte termijn aanwijzen van bepaalde agrarische gebieden als beschermd landschapspark overeenkomstig de drie "Groene nota's" en met goede regeling van beheersvergoedingen (zie hoofdstuk Landbouw, 3.1., 3.3.) ter beloning van de boer in zijn functie van landschapsverzorger; evenwichtiger belangenafweging bij landinrichting (overeenkomstig de beleidslijnen van de interim nota Landinrichtingswet) door meer rekening te houden met landschappelijke gegevens en te streven naar ruil van bestaande percelen zonder aantasting van de landschappelijke indeling, met name in van oudsher kleinschalige gebieden."

5.3. Toevoegen:
"Meer doorberekening van de door autogebruik veroorzaakte sociale kosten aan de autogebruikers."

5.4. Na "geen aardolieboringen" (5e regel van onderen) invoegen: "en gasboringen".

7.1. In plaats van "bestuurlijke en juridische verbanden" (4e regel van boven): "inhoudelijke, bestuurlijke en juridische verbanden".

7.2. Laatste zin ("voorts etc.") vervangen door:

"Voorts dient een bestuurlijke structuur te worden geschapen die het mogelijk maakt te komen tot een betere coördinatie van het gehele milieubeleid van de lagere overheden (met inbegrip van vergunningenbestanden en geïntegreerde vergunningverlening), op basis van een nationaal "Milieuplan".

8.1. Na "ruimste zin" (1e regel) invoegen: "zowel als gericht vakonderwijs op het gebied van milieubeheer".

DEEL : 3 HOOFDSTUK 13 (NIEUW) : KUNST EN KUNSTBELEID

Indieners : N.H. Biegman e.a.

Toevoeging : Kunst en kunstbeleid

Kunst is een essentiëel element in het geheel van onze samenleving en cultuur.
Niet alleen bepaalt de kunst voor een belangrijk deel het beeld dat de buitenwereld van ons heeft, en voor een nog belangrijker deel het beeld dat toekomstige generaties zullen hebben van de onze.
Onmisbaar is voor de samenleving dat de kunstenaar ons zijn eigen, onafhankelijke visie daarop geeft, en daarmee zijn eigen, vaak vernieuwende invloed doet gelden.

Kunst van goede kwaliteit en voldoende variëteit is als zodanig maatschappelijk relevant. Het begrip "maatschappelijke relevantie" kan in deze zin gebruikt worden, als een effectief middel om het grote belang van kunst en kunstbeleid duidelijk te maken. Het mag niet door de overheid gehanteerd worden als selectiemiddel, en in feite als middel tot beperking der uitgaven. De kunst is geen luxe-artikel, waarop willekeurig kan worden bezuinigd. Als - zoals dreigt te gaan gebeuren - de kunstbegroting achterblijft bij de rest van de rijksbegroting, en nog meer bij die van CRM als geheel, betekent dat een verkeerde prioriteitsstelling. Kunst van goede kwaliteit kan alleen ontstaan bij volle vrijheid en autonomie van de scheppende kunstenaar.
Er is dan ook nauwelijks een terrein dat zich minder leent voor actieve overheidsbemoeienis dan de kunst. De essentie van de overheidstaak is hier, de financiële mogelijkheid te scheppen om duizend bloemen te laten bloeien.

Doelstellingen van een kunstbeleid zijn:
- het bevorderen van de totstandkoming van kunst van een zo hoog mogelijke kwaliteit en een zo groot mogelijke variëteit:
- het bevorderen van de spreiding van deze kunst onder het publiek.

De tweede doelstelling mag geen extra normen opleveren - naast die van kwaliteit - waaraan "goede" kunst heeft te voldoen.
Met andere woorden: voor het bereiken van een grotere spreiding is het niet verantwoord, de kunstenaar tegen zijn wil te brengen tot "maatschappelijk relevant" geachte werkzaamheden of tot het produceren of uitvoeren van werk van een door de overheid bepaald karakter.

Kunst is onvoorspelbaar.
De overheid zal zich moeten onthouden van het pousseren of tegenhouden van bepaalde richtingen, trends of modes, waarvan de waarde immers meestal pas na jaren duidelijk is. Wel moet zij de middelen beschikbaar stellen om te experimenteren en te vernieuwen; bezigheden die vaak nog minder rendabel zijn dan de normale kunstproductie.
Beslissingen over steun, subsidie, enz. aan kunstenaars, dienen te worden genomen op grond van een niet-dogmatisch opgevatte kwaliteitsnorm. In verscheiden takken van kunst zullen de beste beoordelaars van kwaliteit de (collega-) kunstenaars zelf zijn, een beginsel dat b.v. gevolgd wordt bij de onder Sociale Zaken ressorterende Beeldende Kunstenaars Regeling.

Bij het realiseren van een beleid tot spreiding van kunst moeten niet de kunstenaars worden aangepakt, doch het publiek. Het andere woorden, het gaat om het stimuleren van de vraag, en niet om aanpassing van het aanbod. De aandacht die in het onderwijs aan de kunst besteed wordt is nog steeds minimaal en zou moeten worden vergroot.
Bovendien zou het bedrijfsleven er, via een nader uit te werken stelsel van subsidies, toe kunnen worden gebracht, een ruimer beroep te doen op bijdragen en adviezen van kunstenaars bij de vormgeving zowel van hun producten als van eigen gebouwen en terreinen.

DEEL 3 HOOFDSTUK 2 Verkeer en vervoer

Indieners : M.E. v.d. Berg e.a.

Aanvulling op punt 2.3.

De veiligheid van m.n. de zwakste verkeersdeelnemers, de voetgangers en de (brom-)fietsers, wordt door D'66 zodanig hoog geschat, dat het een aantal concrete, door menigeen wellicht als impopulair ervaren maatregelen voorstelt:

1. Bij het inhalen buiten de bebouwde kom van voetgangers en (brom)fietsers door snelverkeer, dient het snelverkeer tenminste 1.50 m. tussenruimte te bewaren.
2. Op wegen, die zowel door snel- als langzaamverkeer gebruikt mogen worden, en waar het langzaam verkeer niet de beschikking heeft over een eigen strook, dient de maximum snelheid voor het snelverkeer in de regel op 50 km./u. gesteld te worden, en slechts bij hoge uitzondering op meer dan 50 km./u.
3. Het terugdringen van de maximum snelheid im bepaalde woongebieden tot beduidend minder dan 50 km./u., bijv. door ruimere toepasbaarheid van de "woonerfregeling".
4. Sterkere dwang op naleving van het inhaalverbod bij voetgangersoversteekplaatsen (zebra's) door het verbod duidelijk tot uitdrukking te laten komen in de wegmarkering (ononderbroken witte streep over een zekere lengte tot aan de zebra).
5. Na een inleidende voorlichtingsactie dient de politie meedogenlozer te controleren op foutief weggedrag.
6. De pakkans van overtreders vergroten door:
   - stroomlijnen van de administratieve afwikkelingsprocedure van verkeersovertredingen.
   - tijdelijke uitbreiding van het personeelsbestand van de verkeerspolitie (bijv. met werklozen), in afwachting van verdere automatisering van registratie van de overtredingen en inning van de boetes.
   - het verlenen van opdrachten aan het bedrijfsleven om producten te ontwikkelen waarmee het constateren van de overtredingen en misdrijven in het weggedrag en het afwikkelen van de procedure zo veel mogelijk automatisch kan geschieden.
7. Het verdient aanbeveling te bestuderen in hoeverre het voeren van tenminste dimlicht bij deelname aan het verkeer een gunstige invloed heeft op de verkeersveiligheid. Hierbij kan wellicht gebruik gemaakt worden van een recent onderzoek dat gehouden is in Zweden.

DEEL 2 HOOFDSTUK 5
Indiener(s) : E,H. Cox-Campagne e.a.
toevoegen aan het eind:

- het scheppen van een sluitend systeem van rechtshulpverlening zowel preventief als diagnostisch. De instellingen voor rechtshulpverlening dienen gemakkelijk toegankelijk te zijn, gedecentraliseerd en geïntegreerd in de maatschappelijke dienstverlening. Dit geldt speciaal voor de eerstelijnsvoorziening, waarin adviezen en begeleiding worden gegeven; de tweedelijnsvoorziening omvat specialistische bijstand op diverse rechtsgebieden.

DEEL 3 HOOFDSTUK (NIEUW) 5 A : RECHTSHULP
indieners: E.H. Cox-Campagne e.a.

Eveneens een onderdeel van het sociaal-cultureel beleid is de zorg voor een adekwate rechtshulpverlening voor iedereen.
Het recht op rechtshulp dient gerekend te worden tot de sociale grondrechten, het is onmisbaar ter verwezenlijking van verkregen rechten en ter verwerving van nieuwe rechten.
Overheid en volksvertegenwoordiging dienen het kader te scheppen waarin dit recht kan worden geëffectueerd: er moeten garaties komen dat niet alleen financieel maar ook daadwerkelijk het recht op rechtshulp kan worden gebruikt.
Ook hier geldt dat hulp geboden moet worden mat de (potentiele) cliënt als uigangspunt. Deze hulp moet inhouden preventieve en diagnostieke rechtshulp:

- preventief: het geven van informatie, voorlichting over het recht en over de rechtshulpverlening als voorwaarde voor het opheffen van juridische onmondigheid.
- diagnostiek: raadgeving in concrete situaties, juridische begeleiding, eenvoudige adviezen en uitleg van de rechtspositie in zich voordoende gevallen.

Juridische en feitelijke achterstanden door gebrek aan doorzichtigheid van het systeem voor de rechtshulpbehoevende, door drempelvrees en door hindernissen, die genomen moeten worden ter verkrijging van kosteloze rechtsbijstand onder de huidige regeling (discriminatie, vertraging), moeten worden weggewerkt.
Er moet een eerstelijns-opvang komen, gedecentraliseerd, gemakkelijk bereikbaar, als permanente instelling bijvoorbeeld gevestigd in een wijk- en dienstencentrum, en geïntegreerd in de gehele maatschappelijke dienstverlening.

De eerstelijns-jurist heeft behalve een begeleidende en adviserende functie tevens een doorverwijzende functie naar de tweede lijn waarin de procesrechtelijke begeleiding gerealiseerd kan worden maar eveneens de meer ingewikkelde problemen op o.a. fiscaal- en administratiefrechtelijk gebied door specialisten behandeld kunnen worden.
Daarnaast zou de mogelijkheid moeten worden geschapen om ook collectieve knelpunten en structurele problemen aan te pakken.
Gestreefd moet worden naar een optimale verwezenlijking van het recht op rechtshulp waar mogelijk in samenwerking met alle daarvoor in aanmerking komende groeperingen.

DEEL 3 HOOFDSTUK 1 Het economisch stelsel
indieners : E.H. Cox-Campagne e.a.
toevoegen aan 1.5.3.

Naast maatregelen ter versterking van de structurele positie van de consument dient in grotere mate aandacht te worden gegeven aan de vorming van een consumptiebeleid, in de zin van aanbevelingen voor verantwoorde consumptie met het oog op o.m. het leefmilieu, de grondstoffenpositie en de positie van de derde wereld.

DEEL 3 HOOFDSTUK 1 Inkomensbeleid

Indieners : G.M.W. Sebus e.a.

Toevoegen een punt:

- Afgestudeerden die nog niet aan de functie-eisen voldoen krijgen het bij hunleeftijd behorende minimumloon.

Toelichting:
Het is toch wat kras dat jongens die van de LTS komen en nog moeten worden bijgeschoold om aan de minimale functie-eisen te voldoen van het bedrijf alleen zakgeld krijgen, terwijl academisch geschoolden die eveneens met twee linkerhanden en een volstrekt gemis aan practische ervaring het bedrijfsleven binnenkomen meteen op het minimum van hun uiteindelijke functie worden aangenomen.
Dit kan er tevens toe leiden dat men niet lichtvaardig gaat studeren, en is te prefereren boven allerlei loterijen en numerus-clausussachtige zaken.

DEEL 1 HOOFDSTUK 2

Indieners : J. van Ginkel e.a.

Welvaart door vernieuwing

Na de paragraaf over "Afnemend Welzijnsbeleven" de volgende tekst invoegen:

Energieproblematiek

Energie wordt schaars en duur. Daarbij komt dat Nederland in toenemende mate van geïmporteerde energie afhankelijk zal worden. We moeten ons op deze moeilijke situatie voorbereiden met een overheidsbeleid dat gericht is op
- zuiniger gebruik van energie;
- de introductie van energiebesparende technologieën en nieuwe producten met een lage energiecomponent;
- het toegroeien naar levenswijzen die minder energie opslorpen (zoals mogelijk is op het gebied van vervoer en ruimtelijke ordening).

Een aanzienlijke vermindering van het energieverbruik is eerst op langere termijn te realiseren. Zeker in de beginfase zal het energieverbruik als gevolg van de (afnemende) economische groei en de (afnemende) groei van de bevolking blijven stijgen. In een veel latere fase zullen we meer rekening moeten houden met een toename van het primaire energieverbruik (hetgeen wat anders is dan het energetisch eindverbruik) als gevolg van de veel grotere "omzettingsverliezen", die de toekomstige veel moeilijker energiedragers met zich mee zullen brengen.

De overheid dient ten aanzien van de grote verbruikscategorieën (industrie, ruimteverwarming en verkeer) tot een lange termijn-plan te komen waarin aspecten als de toekomstige (veel hogere) energieprijs, de benodigde (veel hogere) investeringen, de ontwikkeling van technologische mogelijkheden, de wetgeving en een na te streven minder energie-intensief productiepakket en consumptiepatroon tot één beleid worden geïntegreerd. Naast dit beleid op lange termijn dat gericht is op een veel meer weloverwogen gebruik van energie zijn we - zoal niet aan onze eigen toekomst dan toch aan die van onze toekomstige generaties - verplicht om op zorgvuldige en evenwichtige wijze te werken aan het zichtbaar maken van opties op het gebied van nieuwe energiebronnen. Hieronder verstaan we alle energiedragers anders dan de huidige goedkope olie en aardgas. We moeten onszelf zekerheid verschaffen omtrent een groot aantal vragen zoals daar zijn:
- de economische en technologische haalbaarheid;
- de sociale politieke en ecologische aanvaardbaarheid;
- het beslag op de beperkte hoeveelheid ruimte (een factor die in Nederland zwaar telt);
- het betalingsbalans-en werkgelegenheidsaspect,
- en tenslotte evenzeer van wezenlijk belang: de zekerheid van de voorziening en de gevolgen voor onze buitenlandse politieke bewegingsruimte (in hoeverre zullen wij naar de pijpen moeten dansen van onze toekomstige energieleveranciers?).

Onder mogelijke opties bedoelen wij: olie en aardgas die slechts tegen zeer hoge kosten gewonnen en getransporteerd kunnen worden en vervolgens steenkool, kernenergie, zonne-energie, windenergie, geotermische energie en heel misschien kernfusie. Aan al deze energiedragers kleven grote tot zeer grote bezwaren. We zullen moeten erkennen dat er niet één juiste risico-afweging mogelijk is. Klimatologische en ecologische gevaren zijn niet zonder meer met de politieke gevaren op één lijn te stellen. Absolute veiligheid in elk opzicht is niet realiseerbaar. We zullen daarom moeten streven naar een energie-mix die de risico's en bezwaren van de toekomstige energiebronnen zoveel mogelijk tot voor ons land aanvaardbare proporties terugbrengt. Daarbij doen we er goed aan enerzijds zoveel mogelijk tijd te winnen(door vooral te investeren in energiebesparende technieken en producten óók als dat hoge kosten met zich meebrengt) en anderzijds alle opties - inclusief die van kernenergie - open te houden door op kleine schaal met nieuwe energievormen in de praktijk ervaring op te doen. Daarbij dient dan alle aandacht te worden gericht op de beperking en de beheersbaarheid van de risico's van welke aard die ook mogen zijn.

Proefboringen ten behoeve van de opslag van radioactieve kernsplijtingsproducten moeten gezien worden in het kader van pogingen om beter inzicht te krijgen in de aanvaardbaarheid van de optie kernenergie.
Een beleid, dat gericht is op energiebesparing en ontwikkeling van alle denkbare opties komt niet van de grond wanneer wij de hiervoor noodzakelijke verhoging van de energieprijzen niet accepteren of wanneer de overheid niet bereid is om - uiteraard het liefst in internationaal verband - de economische risico's te dragen die nu eenmaal voor de ontwikkeling tot commerciële toepasbaarheid van nieuwe energievormen op grote schaal nodig zijn.(Dit geldt ook voor het op grote schaal toepassen van meer kleinschalige energie-opwekkingsmethoden). Een beleid dat werkelijk anticipeert op toekomstige knelpunten zal een niet onaanzienlijke lastenverzwaring voor de economie met zich meebrengen. Wij zullen deze lastenverzwaring moeten aanvaarden opdat wij zowel in technisch als in maatschappelijk en economisch opzicht voorbereid zijn op de energieproblemen waarmee West-Europa en zeker ook Nederland vooral na 1990 geconfronteerd zullen worden.

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 1

Indieners : J. van Ginkel e.a.

Inkomstenbeleid

Bij punt 1.1.4. dient de eerste alinea vervangen te worden door de volgende tekst:
"De druk van de collectieve sector (voornamelijk belastingen en premies sociale verzekeringen) welke thans ruim 55% van het nationaal inkomen bedraagt, behoort in een overgangsperiode tot 1980 per jaar in ieder geval niet meer te stijgen dan 1/5 % voor elke percent groei van het nationale inkomen. Op die manier blijft er van iedere gulden welvaartsgroei tenminste 25 cent over voor werknemers-inkomens en bedrijfsinkomens. Na 1980 dient gestreefd te worden naar een stopzetting van de stijging van de belasting- en premiedruk."

Bij punt 1.4.1. van de paragraaf Loon- en Prijsbeleid dient de laatste alinea vervangen te worden door de volgende tekst:
"De volgens punt 1.1.4. tenminste vrijkomende 25 cent van iedere gulden welvaartsgroei zal grotendeels nodig zijn voor de zogenaamde incidentele loonsverhogingen (promoties periodieken etc.) en voor verbetering van de bedrijfsrendementen. Het dringend noodzakelijke herstel van de bedrijfsrendementen zal alleen mogelijk zijn wanneer het stelsel van de incidentele loonsverhogingen over de gehele linie ter discussie wordt gesteld. Ook voor C.A.O. stijgingen blijft heel weinig of helemaal niets meer over. Wanneer men onrechtvaardig lage inkomens van verschillende groepen wil laten stijgen betekent dit dat andere bevolkingsgroepen geen volledige prijscompensatie kunnen krijgen en een zekere welvaartsdaling moeten accepteren. Als de economische groei lager uitvalt dan 3½ à 4 % zal zelfs rekening moeten worden gehouden met den daling over de gehele linie van het vrij besteedbare (reële)inkomen van de werkende bevolking."

Toelichting bij het amendement op de punten 1.1.4. en 1.4.1.

De economische situatie ten aanzien van de werkgelegenheid laat zich thans nog slechter aanzien dan bij de samenstelling van het beleidsprogramma werd aangenomen. Steeds duidelijker is geworden dat we ons zelf in de afgelopen jaren meer inkomensrechten (arbeidsinkomens plus uitkeringen uit hoofde van sociale wetten) hebben gegeven dan op grond van de economische ruimte verantwoord was. Tijd om deze fout te herstellen hebben we nauwelijks meer. Na 1980 zullen we onder meer te maken krijgen met een verdere afname van de economische groei oude stijl en een snel oplopende negatieve energiebalans (gevolg van het teruglopen van de aardgasopbrengsten en het stijgen van de energieprijzen op de wereldmarkt). Intussen zal de uitstoot van niet rendabele arbeidsplaatsen

naar te vrezen valt blijven doorgaan vooral in sectoren die met het buitenland moeten concurreren.
Willen we de inflatie en werkloosheidsbestrijding werkelijk serieus aanpakken en de door ons gewenste selectiviteit van de economische groei echt tot stand brengen (welke behalve op het scheppen van méér zinvolle arbeid en méér zinvolle producten gericht dient te zijn op een spaarzamer omgang met energiegrondstoffen en milieu alsmede op een betere internationale arbeids en welvaartsverdeling bij een herstel van onze concurrentiepositie op de wereldmarkt) dan zullen we om te beginnen alle krachten moeten bundelen om onze economie weer een gezonde basis te verschaffen. Dan zullen we ook moeten accepteren dat daarvoor nog grotere offers nodig zijn dan nu reeds in het ontwerp beleidsprogram staan vermeld.

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 5

Indieners : P.W. van Baarsel e.a.

Toevoegen aan 5.1.
"Erkenning van alternatieve geneeswijzen moet kunnen leiden tot opname in het verzekeringspakket voor geneeskundige risico's."

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 8

Indieners : H. Warrink e.a.

Toevoegen aan punt 5.2.:
"en bevorderen c.q. creëren van functies, waarbij de werktijden zo zijn geregeld dat kleine boeren, die hun bedrijf willen continueren, deze op reële wijze als parttimers kunnen vervullen."

Toelichting

Overwegende de belangrijke functie die het kleine landbouwbedrijf heeft bij het instandhouden van het landschap, het leefbaar houden van dorpen en buurtschappen en instandhouding van de dienstverlenende en sociale organisaties van deze dorpen;
verder overwegende dat de economische noodzaak tot sanering van het kleine landbouwbedrijf leidt tot ontvolking en sterilisatie van het platteland tengevolge van de verandering van boerenbehuizingen en tweede woningen, biedt de mogelijkheid om van vele (overheids-) functies parttime-functies te maken, ten behoeve van bedoelde kleine boeren, een goede oplossing.

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 3

Indieners : A. Veldkamp e.a.

Toevoegen nieuw punt 3.13.
"In aanmerking genomen het feit dat tal van bedrijven kampen met een groot gebrek aan vaklieden, waartegenover staat dat duizenden schoolverlaters geen gelegenheid vinden om tot vakman te worden opgeleid, zal D'66 met kracht bevorderen dat leerovereenkomsten, welke betrekking hebben op een van de primaire opleidingen in het kader van de wet op het leerlingenwezen, worden gesloten tussen bedrijven en schoolverlaters, waarbij dan de minimum loonregelingen slechts gelden voor dat deel van de werktijd dat overeenkomst met de werkelijke bijdrage aan de productie."

Toelichting:
Overwegingen hiertoe zijn:
- Grote omvang van de jeugdwerkeloosheid;
- Voortdurend gebrek aan geschoolde vaklieden;
- Ontbreken van voldoende onderwijs tot praktische vakuitoefening;
- Wet minimumloon die geen differentiatie kent naar de verhouding van productie/opleiding;
- Ontbreken van studieloon bij opleiding voor meer theoretische en administratieve beroepen (tolk, steno, laborant, boekhouden, tekenleraar, detailhandel etc.)

DEEL 3 HOOFDSTUK 3

Indieners : J.P.F. Mulder e.a.

Toevoegen aan 3.5.:
"Dwang of morele druk tegenover de oudere werknemer moet hierbij worden vermeden."

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 5

Indieners : J.P.F. Mulder e.a.

In punt 5.11: "artsen" vervangen door: "artsen, tandartsen, medische specialisten en apothekers".
Toevoegen: "Dit onderzoek dient niet door de vakorganisaties of vakgenoten van de betrokkenen te worden uitgevoerd."

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 7

Indieners : J.P.F. Mulder e.a.

Invoegen tussen regel 8 en 9:
'Deze Europese eenwording is nodig om de verschillende landen hun medeverantwoordelijkheid voor de andere landen te kunnen laten dragen; ontbreken ervan kan leiden tot eng nationalisme met alle mogelijke gevolgen van dien."

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 1 Fiscaal Beleid

Indieners : J.P.F. Mulder e.a.

Punt 1.3. Toevoegen:
"Het instrument van de belastingen moet een logisch en samenhanged geheel vormen met het systeem van de sociale premieheffing, en zijn afgestemd op gewenste of zich voordoende maatschappelijke ontwikkelingen.
Noot: Het heffen van overdrachtsbelasting op transacties in onroerend goed tussen particulieren is niet gebaseerd op een algemeen aanvaard nuttigheids- of rechtvaardigheidsbeginsel, en vormt door zijn kostenverhogende werking een belemmering voor de plannen van D'66 tot bevordering van het eigen woningbezit. Een ander voorbeeld van niet afgestemd zijn van het belastingstelsel op een maatschappelijke situatie vormt de vermogensbelasting voor kapitaalsintensieve bedrijven met lage rendementen, zoals landbouwbedrijven en bepaalde categorieën middenstandsbedrijven."

- -

DEEL 1 Actiebeginselen

Indieners : J.P.F. Mulder e.a.

In 4e alinea een verandering als volgt: (2e zin)
"moet geschieden in vrijheid en verantwoordelijkheid, naar eigen inzicht en overtuiging, in solidariteit met de medemens."

- -

DEEL 3 HOOFDSTUK 1 Inkomensbeleid

Indieners : J.P.F. Mulder e.a.

Uit de aanhef van par. 1.1.1, pag.10, blijkt dat een algemene basis voor vergelijking van inkomens ontbreekt. Zolang deze vergeljikingsbasis niet bestaat is het onjuist op voorhand al te beweren dat een bepaalde groep een te hoog inkomen heeft. De verwijzingen naar de ambtenarensalarissen behoren daarom te worden weggelaten. Dit kan worden bereikt door de volgende passages te schrappen:

-pag. 10, par. 1.1.1: de twee zinnen "Bij de hogere ambtenarensalarissen --------- geldt dit niet."

-pag. 10, par.1.1.4, 2de alinea: "een beter trendbeleid met betrekking tot de ambtenarensalarissen,"

-pag. 12, par. 1.4.4.: alles na de eerste twee zinnen, d.w.z. te beginnen bij "De trendberekening".

DEEL 3 HOOFDSTUK 3 Werkgelegenheid

Indieners : G.M.W. Sebus e.a.

Punten 3.7. en 3.8. vervangen door:

- Niemand krijgt een uitkering uit enige pot voordat hij of zij gedurende anderhalf jaar een baan gehad en gehouden heeft. Met het hebben van een baan wordt het vervullen van militaire dienst gelijkgesteld.
- Voor wie zijn eerste baan zoekt is elk werk passend, behoudens fysieke of psychische ongeschiktheid voor bepaalde soorten werk.

De motivering is te vinden in bijgesloten krantenknipsel (ingezonden stuk in de NRC).
Nadere toelichting: het plan van de passende arbeid heeft een grotere flexibiliteit dan het invoeren van sociale dienstplicht. Sociale dienstplicht lost bijvoorbeeld niet het probleem van de fabriek in Terneuzen op, welke ondanks het aanbieden van woonruimte geen arbeiders kan vinden.
Het plan van de passende arbeid leidt er ook toe, dat van de kant van de ouders enige pressie op hun kroost wordt uitgeoefend om maar vast een baantje te aanvaarden.

DEEL 3 HOOFDSTUK 1

Indieners : G.M.W. Sebus e.a.

Toevoegen een paragraaf:

- Afgestudeerden die nog niet aan de functie-eisen voldoen krijgen het bij hun leeftijd behorende minimumloon.

Toelichting:
Het is toch wat kras dat jongens die van de LTS komen en nog moeten worden bijgeschoold om aan de minimale functie-eisen te voldoen van het bedrijf alleen zakgeld krijgen, terwijl academisch geschoolden die eveneens met twee linkerhanden en een volstrekt gemis aan practische ervaring het bedrijfsleven binnenkomen meteen op het minimum van hun uiteindelijke functie worden aangenomen.
Dit kan er tevens toe leiden dat men niet lichtvaardig gaat studeren, en is te prefereren boven allerlei loterijen en numerus clausus achtige zaken.

DEEL 3 HOOFDSTUK 3 Jeugdwerkloosheid

Indieners: G.M.W. Sebus e.a.

Toevoegen een punt:

- Niemand krijgt een uitkering uit enige pot voordat hij of zij gedurende anderhalf jaar een baan gehad en gehouden heeft. Met het hebben van een baan wordt het vervullen van militaire dienst gelijkgesteld.
- Voor wie zijn eerste baan zoekt is elk werk passend, behoudens fysieke of psychische ongeschiktheid voor bepaalde soorten werk.

De motivering is te vinden in bijgesloten krantenknipsel (ingezonden stuk in de NRC).
Nadere toelichting: het plan van de passende arbeid heeft een grotere flexibiliteit dan het invoeren van sociale dienstplicht. Sociale dienstplicht lost bijvoorbeeld niet het probleem van de fabriek in Terneuzen op, welke ondanks het aanbieden van woonruimte geen arbeiders kan vinden.
Het plan van de passende arbeid leidt er ook toe, dat van de kant van de ouders enige pressie op hun kroost wordt uitgeoefend om maar vast een baantje te aanvaarden.